

Günün Konuları

Ordu milleti

Yazan: Cahit Tanyol

Son günlerde Yahya Kemal'in bir mısraı düşünceme takıldı. Kendi kendime söylenir gibi hep onu tekrarlıyorum :

«Ordu milletlerinin en çok döğüşen, en sarpsı»

30 Ağustosta bu mısra, hayalimde bir başka derinlik, bir başka enginlik kazanıyor. Onun gerisinde ihmal edilmiş, unutulmuş bir gerçeği görür gibi oluyorum.

Yahya Kemal'in «Süleymaniyede Bayram Sabahı» adlı senfonik şiirinden alınan bu mısra hakikatte, ne dini bir coşkunluğu ve ne de tarihi bir macerayı hikâye ediyor. Şairler, filozoflar gibi analiz ve yorum yapmazlar. Bu yüzden de en az aldanırlar. Bu şiirde önemli olan bir deyim var: «Ordu Milleti».

Şair bunu Türk milletinin bir çeşit özelliği olarak görüyor. Demek istiyor ki, Türk milleti ordu haline geldiği zaman bir dev gücü kazanıyor, yenilmez olanı yeniyor, yıkılmaz olanı yıkıyor. Millet'in ordu haline gelmesi, aynı zamanda, ordunun millet olması ile aynı şey. Şair, «Süleymaniyede Bayram Sabahı» adlı şiirinde, işte bunun hikâyesini anlatıyor. Türk milletine bir inanç, bir ideal aşılandığı zaman derhal millet o inanç ve idealin amaçlarını gerçekleştirerek için ordu oluveriyor. Bu onun hiç bir millette bulunmayan bir özelliği, başka milletlerin orduları vardır; fakat bunun yanında millet'in ordu haline gelemeden başka unsurları da bulunur. Fakat bizde bu öyle olmamış. İrkin her kadeer dönemecinde, millet'in ordu haline geldiğini görüyoruz. Millet'in ordu haline gelmediği anlarda ordu, her zaman bir azınlığın kolayca çözülen gücü olmuştur.

30 Ağustos bu açıdan düşünülünce ne derin bir anlam kazanır: Kuvvetleri çözülmüş, orduları dağılmış, toprağı parçalanmış, devleti zaptedilmiş korkunç bir ortamda, 30 Ağustos Meydan Savaşı ve Kurtuluş Hareketi, özel bir tarzda kurulmuş bir ordu anlayışıyla açıklanamaz. Bu, Türk milletinin dağlardan köylere, köylerden şehirlere, şehirlerden kırsallara doğru ordu ordu akışının tam bir hikâyesidir. Millet'in bir ikinci defa ordu haline gelişi, ordunun millet oluşudur. Adı üzerinde «Kuvayi Milliye».. «Kuvayi Milliye çetesi», «Kuvayi Milliye Ordusu», «Kuvayi Milliye Meclisi»..

İşte Türkiye Cumhuriyetinin temelinde bunlar vardı.

Yahya Kemal, «Süleymaniyede Bayram Sabahı» şiirinde, genç, dinamik bir ırkın Doğu İslâm medeniyeti ideali içindeki gücünü övüyor. Ordu milletinin inanç ve idealini, Süleymaniye camii'nin kubbesi

altında bir çağlıtı, bir dalgalanış, bir atılış halinde şairin içinde uğulduyor. Onu coşturan, onu cezbeyle kaptıran dinin bizzat kendisi değil; o, Türk milletinin bir şeye inandığı, bir fikre bağlandığı zaman nasıl bir dev gücü kazandığını ve nasıl insanüstü bir topluma haline geldiğini anlatmak istiyor:

Ordu milletlerinin en çok döğüşen, en sarpsı

Adamış sevdiği Allahına bir böyle yapı.

Görebilsin diye sonsuzluğu her

verden ıyl,

Seçmiş İstanbulun ufkunda bu

kutsi tepeyi;

Taşımız harcını gazileri,

serdariyle,

Taşı yenmiş nice bin işçisi,

mimariyle.

Hür ve engin vatanın hem gece,

hem gündüzüne,

Uhrevi bir kapı açmış buradan

gökyüzüne,

Tâ ki geçiş ezeli rahmete ruh

orduları...

Bir neferdir bu zafer mabedinin

mimarı...

Türk milleti ordu haline geldiği zaman, ki ancak bu, müşterek bir ideal, kollektif bir amaçla mümkün oluyor, bey, paşa, hükümdar, vezir, tek bir kılıkta, tek bir şekilde, tek bir görünüşte birleşiyor; bütün rütbelere, bütün esvaplar tek bir «nefer kılığı» içinde dağılıp kayboluyor. «Ordu milleti» nde vatandaş örneği neferdir. Nefer, yapacağı işi, gideceği hedefi bilen demektir. Bundan dolayı, şair, «gök yüzüne uhrevi bir kapı açan» Dâhi Sinan'a karşı duyduğu hayranlığı ancak

Bir neferdir bu zafer mabedinin mimarı

sözile ifade ediyor. Artık şairin gözünde her şey, bütün hiyerarşik kademeler silinmiştir; «ordu milleti» kendi rütbesi, kendi gücü içinde ona görünüyor. Bu görünüş militarist bir manzara değildir. Ordu milleti demek millet'in ordu haline gelmiş gücü demektir. Şair, bu yüzden, «nefer» i idealize ediyor; büyük kütlenin inancını, her türlü başarının kaynağı olarak görüyor ve hayal ediyor:

Gördüm ön safta oturmuş nefer esvaplı biri

Dinliyor vecd ile tekrar alınan

tekbiri;

Ne kadar saf idi siması bu mümin

neferin!

Kimdi? Bânisi mi, mimarı mı

ulvi eserin?

Tâ Malazgird ovasından yürüyen

Türk oğlu

Bu nefer miydi? Derin gözleri

yaşlarla dolu,

Yüzü dünyada Yiğit yüzlerinin

en güzeli,

Çok büyük bir işi görmekte

yorulmuş belli;

Hayır şairim, o yorulmadı; eline verilen bayrak ona yük oldu. Kendisine gösterilen amaçlar sona, erdi. Onun koşacağı ufkun arkasında artık ufuk yoktu. O bir karanlık boşlukla yüzyüze geldi.

***

Yahya Kemal'in «Süleymaniyede Bayram Sabahı» şiiri Türk milletinin bir başka medeniyet içinde hikâyesidir. Bu, Doğu İslâm medeniyeti idi. Türk milleti, ufku bitmiş bir dünyanın inanç bayrağını daha bir müddet elinde tuttu; ve fakat bayrağı dalgalandıran rüzgâr gücünü yitirmişti.

Şairin duyusu ve deyiş tarzında bazı değişmez gerçekler var. O da Türk milletinin «ordu milleti» olmasıdır. Ona, yalnız savaş meydanları, ölmezliğin sırrı olarak öğretilmiş. Ona, «şehadet» in, rütbelerinin en şerefli olduğu söylendi. O da korkusuzca ölmesini bildi.

Yahya Kemal bize geçmişteki bir oluşu hikâye ediyor. Elbette ki önemli. Fakat asıl önemli olan, gelecekteki oluşur. Bu gelecekteki oluş, Türk milletini ordu haline birleştirecek olan bir hayat ideali ile mümkündür. Yahya Kemal'in övdüğü dünyanın kapıları ölüm ötesine açıyordu; ve sevdiği medeniyet bugün ancak şerefli bir hâtıradır. Bu hâtıranın üzerine kapanmak hayatı bir mezarlığa çevirmek olur.

Bugün artık Türk milleti kalkınma alanında, sosyal ve iktisadi savaşta «Ordu milleti» olduğunu bütün dünyaya bir daha göstermek ve örnek olmak zorundadır. Bu da ancak, ena, lüyük bir dünya ideali vermekle mümkündür.

Yahya Kemal tarihini bütün başarılarını ve inancını, Süleymaniye camii'nde, bir neferin dua kadar temiz ve saf yüzünde hayal etti; ve onun vecdinde «ordu milleti» nin bütün inanç ve idealini gördü.

Halbuki ben yüz binlerce işsiz ve ekmezsiz insan yığınlarını, uzak ve çetin mesafeler içinde karanlığa esniyen köylere görüyorum. Onların nehir gibi boşa akan emeklerinin dağlardan köylere, günler, büyük şehirler, doğru koşulları, büyük iş merkezlerinde toplandığını düşünüyorum.

Yahya Kemal'in dua yüzü neferi gözümün önünden bir hayalet gibi siliniyor ve onu tekrar tarlasında, iş yerinde bir bahar yağmuru gibi yüzü ter damlaları ile ıslanmış, güneş ve toprakla sarmaş dolaş görür gibi oluyorum.

